

— S tem je bil vzpored izčrpan. Po zborovanju smo se sešli v gostilni deželnega poslanca, rodoljuba Petra Novaka. Tu smo imeli v svoji sredini poleg drugih prijateljev šole in učiteljev še gospoda prof. dr. Dolarja, dr. Reimana in dež. poslanca Petra Novaka. Pesem se je glasila za pesmijo, vmes smo slišali lepe napitnice. Razšli smo se s trdnim sklepom, da se hočemo prihodnjega društvenega zborovanja, ki se vrši najbrže dne 7. novembra t. l., vdeležiti polnoštevilno.

Slovenjegraško učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. t. m. v slovenjegraški okoliški šoli. Udeležba je bila zadovoljiva; nenavzoči so se opravičili. V našem okraju imamo samo enega trdovratnega grešnika, ki ni član našega društva, pa upajmo, da bo tudi ta edinec prišel do spoznanja, kako potrebno je skupno organizacijsko delo v dosegu naših smotrov. Sveta dolžnost vsakega poindca je, da je član organizacije, ki nam je priborila drag. dokl., ki jih uživamo vsi, tudi tisti, ki stojijo izven naših vrst. — Za delegata Zaveznega zborovanja je določen društ. preds. ravnatelj Franc Vrečko v Slov. Gradcu, za namestnika po šol. vodja v Pamečah Martin Vrečko. — Zborovalci se izjavijo proti strokovnemu tajništvu pri naši Zavezi, dokler ista ne uredi vse druge denarne zadeve, ker b. se z ustanovitvijo tajništva nakopala Zaveza novih plačil, ki bi jih zvalili na rame društev. **Pripravimo si najprej trdna tla, potem pa strokovno tajništvo!** — O »Izjavi opozicije« je poročal tov. Alt, nadučitelj iz St. Janja pri Dravogradu. Društvo je zavzelo tozadevno stališče in poročalo Zavezi. Ko so se uredile še druge društvene zadeve, se je zborovanje zaključilo.

Goriške vesti.

—g— V zadnjem Tovarišu čitam, da sem poverjenik Slovenske Šolske Matice. Res, prejel sem nabiralne pole v to svrhu, a izročil sem vse te posle c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Gorici, ker je gospod c. kr. okrajni šolski nadzornik Franc Sivec drage volje prevzel te posle pod svoje pokroviteljstvo s prepričanjem, da se doseže lepše uspehe, ako se z uradnimi okrožnicami povabi učiteljstvo v okraju, da pristopi polnoštevilno k temu našemu stanovskemu vzgojnemu ognjišču. Uradnik c. kr. okrajnega šolskega sveta (sedaj tovariš Alojzij Vrč) bo lažje zbiral člane — tudi za mesto, ko se vrnejo šolniki v našo porušeno Gorico. Oddal sem toraj poverjeničstvo s prepričanjem, da je to le v Matični prosep. Nujno pa priporočam tem potem vsem tovarišicam, tovarišem in prijateljem Šolske Matice, da zglase svoj pristop c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Gorici. — V Mirnu, dne 11. avgusta 1918. — Alojzij Urbančič.

—g— **Tovariš Anton Gruntar**, bivši nadučitelj v Cerknem, ne more biti poverjenik Šolske Matice, ker ga najbrže že krije razorana gališka gruda, kajti zginil je med bojnim gromom, o njem nimajo niti njegovi domači v Kobarižu že od pomladi leta 1915. najmanjše vesti. Zgubil se je v Karpatih, vzela ga je temna noč, ubila baje sovražna krogla, morda umorila bolezen, kakor njegova rojaka Albina Miklavčiča in Josipa Ivančiča. Trije simpatični mladenci, zavedni tovariši, nepozabni rojaki! Dolžan sem jim nekrolog, a vrne naj se mir na razdejano grudo, in tudi njim pokloni goriško učiteljstvo solzo na prezgodnjo gomilo. — Za Matično poverjeničstvo v Cerknem pa naj se določi sedanjega šol. voditelja.

—g— **Učiteljstvo in duhovščina** na Goriškem so ustanovili »Vzajemno aprovizacijsko zadrugo v Gorici«. Pravila je izdelal tovariš Franc Marmolja v Dobruvljah. V načelstvo so izvoljeni: Monsignor Dr. Ličan, načelnik; Ignacij Križman, podnačelnik. Člani tovariša: Marmolja Franc in Alojzij Urbančič ter župniki: Jakob Rejec in Ciril Metod Vuga. V nadzorstvu so: predsednik tovariš Jakob Rojec, njegov namestnik župnik Ciril Sedej. Člani pa tovariša: Pavel Plesničar in Emil Zorn ter dekan Berlot in župnik Franke. Zadruga je že vpisana v zadrugi register in prične najbrže poslovati že prve dni septembra, ako ne bodo ovirali v nekaterih preureditvi v to svrhu. Te dni je načelstvo razposlalo sledeče vabilo: P. n. Ustanovili smo »Vzajemno aprovizacijsko zadrugo v Gorici, ki prične takoj poslovati, ko se prijavi zadostno število članov. Blagovolite podpisati pristopnico v privitku in prigrasiti število družinskih članov na naslov: Ciril Metod Vuga, župnik Gorica — Via Barzellini 6. Delež je 200 kron s petkratnim jamstvom za vsakega družinskega glavarja. Vpisnina je 10 kron. Namen je aproviziranje duhovščine in učiteljstva ter njih družinskih članov v sedanjih hudih dneh. — Zadruga pravila se pošljejo kasneje, za sedaj le priporočamo

takojšen pristop. Zadruga je delo mnogih učiteljskih in duhovskih zborovanj in obeta najboljših sadov svojim članom. V Gorici, dne 7. julija 1918. Načelstvo. — Tovariši! Pristopite vsi, ker združeni več dosežemo nego razkropljeni.

Kranjske vesti.

—r— **Poglavje o lepem vedenju**, pisano na naslov deželnega šolskega nadzornika dr. Mihaela Opeke! Bodite z učiteljstvom vljudni, kakor se spodobi olikanemu možu! Imejte pred očmi nauk: Spoštuj starost! Ne loputajte z vrati v jezi in nervoznosti, ampak krotite svoje strasti! Imejte ozirom na bolnim učiteljstvom, kakor to zahteva takt in nauk ljubezni do bližnjega! Ne otežujte z nepotrebnimi šikanami položaja izmuzganega in sestradanega učiteljskega! Pomnite, da niste svoj živ dan toliko trpeli, nego trpi bolan učitelj, ki gleda trpljenje, jad in gladovanje svoje žene in svojih otrok, eno samo uro hedne svoje eksistence! Ne učite se občevarja z učiteljstvom od svojega vsemogočnega šefa viteza Kalteneggerja! Bodite temveč krotki in ponižni, zakaj tudi na vrata visokega deželnega šolskega sveta trka z železno roko — demokratski duh! Ne sodite, da ne boste sojeni!

—r— **Učiteljske aprovizacijske zadeve**. Učiteljska beda in učiteljsko stradanje sta dali povod, da je povabilo Belokranjsko učiteljsko društvo vse učiteljstvo črnomojskega šolskega okraja v Črnomelj na posvet, kako bi izboljšali naš žalostni položaj. K posvetu je povabilo tudi c. kr. okrajnega komisarja dr. Fr. Ogrina in c. kr. okraj. šol. nadzornika Janka Grada, ki sta se povabila odzvala. — **Tovariš Barle** je v daljšem govoru naslikal našo bedo in pozval povabljenca, da pomagata rešiti stradalno učiteljstvo. — Gosp. dr. Ogrin je poročal, v kakih stiski je c. kr. okrajno glavarstvo glede aprovizacije, osobito ker so zgoraj imenjena, da je Bela Krajina obljubljena dežela. Zagotavljal je zbrane, da je in da bo njegova največja skrb pomagati učiteljstvu. Nasvetoval je, da ustanovimo svoj aprovizacijski odbor in se postavimo glede aprovizacije na svoje noge. Temu odboru nakaže potem takoj c. kr. okrajno glavarstvo za vsak mesec 1. 1918. po 2000 K. — **Tovariš Barle** pojasni g. vladnemu zastopniku, da je naš položaj ravno zato tako težaven, ker smo na meji. Pri nas se vrši največja trgovina in tihotapstvo! Za živila se plačujejo neverjetne cene: jajce 1 K, mleko 1 K 20 vin. do 2 K, koruzna moka 10 do 12 K, bela 16 do 20 K, mast 60 K itd. Učiteljstvo teh cen ne vzmore, zato strada. — Danes se je pred poročevalcem tovaršica bridko zjokala, češ: že meseca nisem pokusila kruha! Za hrano plačujem brez zajetka in južine dnevno 8 K, za stanovanje mesečno 30 K, t. j. mesečno 270 K — dobim pa jih 83 K. Ob takih razmerah obljubljenih 2000 K mesečno za najnujnejše potrebe ne bo zadostovalo, zato bodi prva naloga aprovizacijskega odbora, da dobi nove viře. — Gosp. c. kr. okr. šolski nadzornik prizna v polni meri učiteljsko bedo in obljubi po svoji moči pomoč. Opozori učiteljstvo na naročitev črvenjcev po maksimalni ceni potom c. kr. dež. šol. sveta. — Na to se izvolita dva aprovizacijska odseka, in sicer za črnomojski sodni okraj eden in za metliški eden. — **Tovariši! Osmujte tudi v ostalih šol. okrajih aprovizacijske odseke, v Ljubljani pa je ustanoviti centralo.** Vsi aprovizacijski odseki poročajo centrali o svojih uspehih, centrala pa posameznim odsekom, kaj je kateri več dosegel, kaj naj ta in oni ukrene itd. Ako se še ne rešimo, pa odpovemo službo našim mučiteljem in si služimo z rokami: v Belo Krajino bodo plačevali dminarice, ki bodo krompir izkopavale, po 12 K, mlatiči in kosci pa imajo že sedaj po 20 K dnevno. Ne pozabite pa, da dobe pri nas delavci poleg plače izoborno hrano in **penečega se metličana.**

—r— **Ustanove in podpore za učence obrtnih učnih zavodov**. Kranjsko deželno društvo c. kr. avstr. zaklada za vojaške ydove in sirote nam sporoča: C. kr. ministrstvo za javna dela je z odlokom z dne 8. aprila t. l. št. 10.398 XXIIb, odredilo, da se je ozirom pri oddaji državnih ustanov in podpor za učence na obrtnih državnih učnih zavodih pri sicer enakih razmerah na one učence, ki morejo dokazati, da so pohvalno opravljali vojaško službo pred sovražnikom ali so bili pa med isto ranjeni, ne da bi bili zaradi tega vojni poškodljenci v smislu § 9. cesarske naredbe z dne 7. decembra 1916. drž. zak. št. 364, in da se je v enakih meri ozirom na one učence, katerih očetje so padli v tej vojni.

Štajerske vesti.

—š— **Poroka**, Dne 22. julija t. l. se je poročil v Žalcu stud. phil. Slavko Jagodič, c. in kr. praporščak v rez., z gospico Marico Seličovo, učiteljico v St. Lovrencu nad Prežmom. Cestitamo!

—š— **Ureditev vojnih doklad štaj. ljudsko- in meščanskošolskega učiteljstva**. Štajerski dež. odbor je v svoji seji dne 3. t. m. sklenil z ozirom na to, da je drž. zbornica sprejela predloženi vladni načrt o draginjskih dokladah ljudsko- in meščanskošolskega učiteljstva, prispevati k državnim 50% iz deželnih sredstev 50%, tako da se že počenši s 1. septembrom t. l. izplačujejo učiteljstvu polne 100% draginjske doklade namesto dozdajšnjih 80% (ozir. 75%) doklad. Zaostanek od 1. januarja t. l. pa se bo izplačal bržkone šele 1. oktobra, ker so zato še potrebna razna preračunavanja, ki so v teku.

—š— **Politika pri oproščanju štajerskih učiteljev**. Pri vojaštvu, večinoma celo na fronti, služi mnogo 40 do 50 let starih slovenskih učiteljev, dočim so 20 do 40 letni kot »unentbehrlich« oproščeni. Ali bi ne mogla štajerska učiteljska organizacija stopiti na prste deželnemu šolskemu svetu ter rešiti starejše učiteljstvo hudih vojnih naporov in muk, ki jih s težavo prenaša že 4 polna leta. Pri tem bi našel na mnoga krivična postopanja s strani nemškutarskih nadzornikov.

—š— **V trirazredno deško meščansko šolo v Žalcu** je bilo vpisanih dne 15. julija t. l. 52 dečkov in prigrasanih 44 deklic. Na dejati se je še na prirastek 50% povodom ješenjskega prigrasavanja dne 15. septembra. Za stanovanja bo preskrbljeno. Tozadevni prigrasi naj se naslovijo na krajni šolski svet (stanovanjski odsek). Izredno visoko število vpisanih frekventantov dokazuje pač jasno, da so bili štajerski Slovenci potrebni tega učnega zavoda.

Od Sv. Barbare v Halozah nam poročajo: Šolski vodja tovariš Ciril Vobič je nabral med tukajšnjim kmetijskim prebivalstvom pri zadnjih štirih vojnih posojilih 219.200 K ter je dobil na podlagi Najvišjega pooblastila od finančnega ministra priznalno pismo za svoje odločno domorodno delovanje.

—š— **Odlikovanja**. Finančni minister je nastopnim tovarišem podelil priznalne dekrete za patriotično delovanje v zadevi pospeševanja vojnih posojil: Simo Bezjak, nadučitelj pri Sv. Tomažu, Ferdo Bobič, nadučitelj v Strančah, Anton Brumen, nadučitelj v Čadramu, Janko Časl, nadučitelj v Spitaliču, Anton Eržen, šol. vodja v Podgorju, Franc Golež, nadučitelj pri Sv. Kunigundi n. P., Jožef Mešček, nadučitelj v Sevnici, Jožef Pečnik, nadučitelj v Kapeli, Anton Potočnik, učitelj v Podsedri, Ludovik Potočnik, nadučitelj na Bizelskem, Miloš Verk, učitelj pri Sv. Križu pri Slatinu, Oskar Žolnir, nadučitelj na Ptujski Gori in Rudolf Koser, učitelj v Vitanju.

Tržaške vesti.

—t— **Odlikovanje**. Svetokriški učitelj Leopold Paljk, t. č. v vojni službi pri neki nemški armadi, je bil odlikovan s srebrno nemško zaslužno svetinjo. Odlikovavec ima poleg avstrijskega tudi bolgarsko odlikovanje. Cestitamo!

Splošni vestnik.

Kako bi bilo učiteljstvo in uradništvo obvarovano pred draginjo. Nezastisljano raste draginja od dneva do dneva. Tako n. pr. se že zahteva na trgu za par piščancev 50 K, za seženj drv 200 K in še posebe za vožnjo. Kaj pa pomagajo proti temu, pičle draginjske doklade? (ki jih pa nič nima kranjsko učiteljstvo, op. ured.) Edini pripomoček bi bil splošno reduciranje cen, kakor se namerava izvesti na Koroškem. Tem lažje bi bilo to urediti sedaj, ko pridejo na trg letošnji pridelki. Vsa leta pred vojno je bilo tako, da so padle cene živimol vsako jesen. Sedaj pa to ni upati, četudi letina vobče dobro kaže, ako se ne uvedejo nekateri ugovarjali, da kmet ne bo hotel pripeljati živil v mesto, ali z rekvizicijo se ga tudi k temu prisili. Naravnost škandalozno je, ako so se češnje in gobe prodajale po 6 K 1 kg, sadeži torej, ki ne potrebujejo nobenega obdelovanja.

Književnost.

Cesar Karel I. Slika njegovega življenja. — Nemški spisal Leon Smolle. Slovenski za mladino in narod priredil dr. Fran Skabernč, c. kr. ministerjalni tajnik. — Z mnogimi podobami. — C. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaju. 1917. — Str. 111. Cena? — Vsebinsko knjigi je: 1. Novemu cesarju. Pesem slovenske mladine, zložil dr. Mihael Opeka. 2. Leto mladosti. 3. Cesarica. 4. Srečni dnevi. 5. V vihar svetovne vojne. 6. Cesar Karel I. za

sede prestol. — V knjigi je vse dosedanje življenje cesarja Karla in njegove rodovine izčrpno obdelano. Tekst je pisan z gorkoto, ki pristuje cesarjevi osebi in njegovi okolici, da se dviga ta visoki krog človeške družbe simpatično in izrazito pred bralčevimi očmi. Prevod je oskrbljen v lepi slovenščini. Uvod v besedilo je oskrbel dr. Opeka s prozo, napisano v verzih, kjer sklepno pozivlja Boga — »Dvigni se!« — naj zagrozi »v ojske vihanjem« — pravilno bi se moralo glasiti »v o j n e viharjem«.

Šopek samotarke. Napisala Manica Komarova. — V Ljubljani 1918. Založila in natisnila Zvezna tiskarna. Str. 179. Cena? — Nekaj teh skromnih povesti smo že brali v listkih »Slovenskega Naroda«, a vsem je enaka preprostost izražanja, ki deluje z enostavnimi sredstvi mirnega ugotavljanja dejstev, kakor da bi feljctnistka ne hotela delati krivice nežnosti skupnega naslova in v njem označene karakterizacije svoje zasebne eksistence. Vse, o čemer govori knjiga, se odigrava na kmetih v Ljubljanski okolici. Vsi dogodki se dvigajo pred nami v suhi realnosti, zapisani tako, kakor to odgovarja maniri dnevnega kronista in kakor je to skladno z duševnimi silami sveta, ki je tem dogodkom prizorišče in gledalstvo. Svet sprejme dogodek v obliki gole resničnosti, ne ubija si glav z iskanjem in razglabljanjem vzročnosti, smotra in namena, ne potaplja se v skrivnosti snujočih ali razmajanih duševnih sil. Kakršno je, tako stoji dejanje pred njim, ki daje s svojo tragično veličino ali s svojo veselo priliko dovolj snovi za domače pomenke, ki pa se v poteku enolične vsakdanjosti in pod bremenom dnevnih skrbi čimprej oklenejo drugih dogodkov in navrnejo pozornost na novosti, pojavljajoče se vzpota po svoji strugi plavajočega življenja! Jaka umetniška sila bi iz teh načrtov in osnutkov (kakor je na pr. Kurent) zgradila učinkovita prirovedna dela, ki so v tej obliki zgolj tesna in v naglici obdelana poglavja vaše kronike. Prigodnice so napisane za Božič, Veliko noč. Vse svete; vojna je dobila svoj odmev v Rožah vstajenja; in humor ima svoje mesto v knjigi (Nesrečni album). Mnogo je tudi lirike, ki pa sentimentalnost duši njeno iskrenost. Iz njene naplave posebno jasno in presrečno odseva ljubezen do matere (Moja zvezda). Kakor vidimo, je samotarka v resnici pavila šopek raznobojnega poljskega cvetja, ki ga gledamo s pokojnimi očmi in blagrujemo devojko Manico, ki ga je s tako mirno roko otela iz burnih valov notranjega in zunanjega življenja!

E. Gangl.

Prošnja. Svoji zbirki narodnih vezenin bom dodal še peti del, ki bo obsegal vezenine na kožuhih. Zato se obračam do cenjenih tovarišic in tovarišev z ujudno prošnjo, da mi pri tem važnem kulturnem delu blagovolite pomagati na ta način, da povprašujete v svojem službenem kraju po kožuhih, na katerih je roža (na hrbtu) vezena ali aplicirana, in mi po dopisnici naznanite natančen naslov dotičnega lastnika. Jako pa bi mi bilo vstreženo, ko bi mi tovarišice in tovariši, ki so spretni v risanju, te vezenine (aplikacije) prerisali iz kožuho kar sami v naravni velikosti in označili barve. S tem bi mi bilo prihranjeno sedanje težavno in drago potovanje. Ker bom izdal tudi zbirko pirhov (ptanic), na katerih so risani ornament z voskom ali pa so vškabrani, prosim, da mi pomagate tudi pri tem delu o domoznastvu. Pirhi naj se mi blagovolijo poslati zaviti v papir in vloženi v slamo, pleve ali